

Fantovski tabor na Križni gori na Notranjskem: del poslušalcev pred starodavno božjepotno cerkvijo.

Včerašnje občinske volitve

Ljubljana, 21. septembra.

Včeraj so se vršile v 13 slovenskih občin občinske volitve. JRZ je dobila od teh 13 občin v svoje roke deset, dočim so združeni nasprotniki zmagali v prav neznatno manjšino le v treh občinah. Rezultati volitev so sledeči:

Devica Marija v Polju: Volilnih upravičencev 1515, volilo 934 ali 62%. JRZ je dobila 507 glasov in 25 odbornikov, združeni nasprotniki pa 427 in 5 odbornikov.

Dobrunje: Volilnih upravičencev 1230, volilo 736 ali 68%. JRZ je dobila 553 glasov in 27 odbornikov, združena opozicija 283 glasov in 3 odbornike.

Blagovica: Volilnih upravičencev 317, volilo 201 ali 63,4%. Vložena samo tista lista JRZ, ki je dobila vseh 18 odbornikov.

Tuhinj: Volilnih upravičencev 607, volilo 446 ali 75,5%. JRZ je dobila 321 glasov in 17 odbornikov, združena opozicija pa 125 glasov in 1 odbornika.

Mavčice (nova občina): Volilnih upravičencev 245, glasovalo 105. Vložena samo lista JRZ, ki je dobila vseh 18 odbornikov.

Sromlje: Volilnih upravičencev 290, volilo 145 ali 50%. Vložena je bila samo lista JRZ, ki je dobila vse glasove in vseh 18 odbornikov.

Šmarje: Volilnih upravičencev 1443, glasovalo 828 ali 57%. Lista JRZ je dobila 687 glasov in 29 odbornikov, združeni nasprotniki pa 141 glasov in 1 odbornika.

Št. Vid pri Grobelnem: Volilnih upravičencev 353. Volilo 255 ali 72%. Lista JRZ je dobila 193 glasov in 17 odbornikov, nasprotna lista 62 glasov in 1 odbornika.

Ponikva: Volilnih upravičencev 710, volilo 422 ali 59%. JRZ je dobila 168 glasov in 2 odbornika, združena opozicija pa 254 glasov in 16 odbornikov.

Št. Vid pri Grobelnem (nova občina): Volilnih upravičencev 355, volilo 255 (72,2%). Za JRZ je glasovalo 193 volilcev in je dobila 17 odbornikov, za opozicijo 62, ki je dobila 1 odbornika.

Planina pri Rakeku: Volilnih upravičencev 412, volilo 329 ali 79,9%. JRZ je dobila 157 glasov in 15 odbornikov, prva opozicijska lista (nosilec Blažon) 40 glasov in nobenega odbornika, druga opozicijska lista (nosilec Kiauta) 132 glasov in 3 odbornike.

Dolenji Logatec: Volilnih upravičencev 612, volilo 553 ali 90%. JRZ je dobila 274 glasov in 3 odbornike, združeni nasprotniki pa 279 glasov in 15 odbornikov. JNS, v katero so se zatekli topot tudi vsi ostali nasprotniki, je vsem tem novim priveskom vred nazadovala za 189 glasov, dočim je naša stranka napredovala za 152 glasov.

Gorenji Logatec: Volilnih upravičencev 305, volilo 240 ali 78,7%. JRZ je dobila 117 glasov in 33 odbornike, združena opozicija pa 123 glasov in 15 odbornikov. Tudi tukaj so nasprotniki nazadovali in sicer za 92 glasov, dočim je naša stranka napredovala za 78 glasov.

Nasilja ob včerašnjih volitvah

V Dev. Mar. v Polju

Dev. M. v Polju, 21. sept.

Na dan občinskih volitev oziroma na predhodno noč so se k nam za kratek čas zopet povrile razmere, ki smo jih bili vajeni pred prejšnjimi fašističnimi režimi: da sta namreč zavladala nad poštenim slovenskim podeželjem pest in kol, ki sta opravila svoje dejanje ter se potem umaknili. Naši ljudje preveč verujejo v moč in pravičnost postave, da bi se pripravili na kake napade ali obrambo; včerašnje občinske volitve pa so nas izučile, da se moremo ob takih prilikah zanesti le na lastno pest.

V noči od sobote na nedeljo so nasprotniki napadli našo stražo ter jo čisto na rokovanjski način pretepli. Napadli so tudi kandidata naše liste gosp. Šteleta ter ga tako premlatili, da ima razbito in zlomljeno roko. Naši so bili v skupini po pet; niso imeli nikakih rokovanjskih namenov in zato tudi niso stvorili večjih skupin. Pač pa so se nasprotniki stvorili z eno veliko skupino, ki se je pojavila, opravila svoje delo ter zopet izginila, kakor delajo to tisti, ki se hoje dalje časa vzdrževati si na prostem. Kljub temu pa jim plačilo, ki jim gre, ne bo prizaneseno, ker jih ja vsi poznamo in so jih spoznali tudi pri nočnih napadih.

Svojevrsno nasilje so nasprotniki uprizorili včeraj, ko so zasedli vseh prostor pred voliščem, tako da naši pristajali sploh niso mogli na volišče. Končno so orožniki nekako okrog dveh popoldne le izpraznili trg in šolsko poslopje ter na ta način vsaj v pozni uri omogočili neoviran dostop tudi našim volilcem.

V Zalogu

Zalog, 21. sept.

Malo čudno smo bili včeraj pri nas iznenadeni pristajati JRZ, ko smo se morali prepričati o neki čudni »svobodi«, pod katero naj bi naše ljudstvo pod ljudsko in demokratično vladno svobodno odločalo.

Bili smo namreč prepričani, da si nasprotniki ne bodo mogli zasloviati tako, kakor je bilo svoj čas, ko sta gospodovala nad nami njihova pest in pendrek. Zanašali pa smo se tudi na sedanjo javno upravo, ki da bo gotovo v vsem zaščitila svobodo pri tako važnem ljudskem odločevanju, kakor so občinske volitve, za katere je vladalo tudi pri nas veliko zanimanje ter je bila zlasti zadnje dni ogrožena agitacija na obeh straneh.

Pri včerašnjih občinskih volitvah so nasprotniki kratkoma hoteli na svojevrsen način preprečiti našim ljudem dostop na volišče, ali pa so jih prisilili z grožnjami, da so volili nje. Seveda so napravili takemu počenjanju konec orožniki, brez katerih intervencije pač ne gre ničesar, kjer so zraven gotovi »oznanjevalci svobode in demokracije« iz Zaloge in okolice.

V Logatcu

Logatec, dne 21. sept.

Že davno smo se odvadili na razmere, ki so se ponovile pri nas včeraj na dan občinskih volitev in na predhodno noč.

Nočna anarhija

V noči od sobote na nedeljo so vpriporili naši nasprotniki v trgu pravcato anarhijo. Zbralo

se jih je okrog 50 ter so si za svojo trdnjavo izbrali nek kozolec. Ko so tam mimo prihajali naši ljudje, so se jih nasprotniki lotili s koli in palicami, vmes pa so kričali: »Orožniki držijo z nami! To je bila sicer očividna laž, ker orožnikov tedaj — lo moramo povdariti nim in resnici na ljubo — nikjer ni bilo... Se le potem, ko so nekaj naših ljudi prav temeljito nabili in potolkli, se je posrečilo najti neke tudi orožnike.

Tuleča budnica

Včeraj jutraj so nam pripravili nasprotniki drugo posebnost. Ko so ljudje hodili k maši, so srečevali čudno prometno stvarstvo: ogromen tovorni avtomobil, na njem pa kakih 15 do 20 uslužbencev logaških mogotcev. Ta prometna posebnost je krožila okrog po trških cestah ter tako tulila, da je — dokler ljudje niso vedeli, za kaj gre — vse delo na cesti, da vidi kaj se je zgodilo. Pa ni bilo nič drugega kakor to, kar moremo od vzgoje naših nasprotnikov pričakovati. Tulili so namreč znane šlagerje iz agitacijske zbirke JNS: »Živijo Tršar, dol Maček, dol kerikali, dol Korošec!« »Šimungo« na avtomobilu je delal harmonikar, vse ostalo pa je naredilo — »mo, katerega so bili naleteli kričati deležni gotovo v veliki količini. To počestno trobentanje je trajalo ves dan in ljudje pravijo, da so trški mogotci v tej svoji najeti avtomobilski ekspediciji dokazali višek svoje agitacijske spodobnosti.

Kako vzgaja šola

V volilno borbo smo šli sicer vsi precej energično, ker je vsak pač čutil dolžnost, da stori za svojo listo, kar more. Vedeli pa smo, kje je meja in kaj je primerno. Pred vsem nam je bilo vrhovno geslo: svoboda. Dokaz temu je tudi dejstvo, da so n. pr. železniški uradniki frazen enega, dalje finančni organi frazen enega in vsi učitelji volili nasprotnega kandidata, kar bi si — če ne bi bilo absolutne svobode — gotovo ne upali, kakor bi se tega prav gotovo ne upali pod bivšimi režimi. O svobodi, ki so jo uživali nasprotniki ne more biti torej nobenega dvoma. Je pa nekaj drugega, preko česar ne moremo. Zdi se nam namreč nerazumljiva vzgoja, ki so je deležni logaški otroci: pred voliščem se je zbralo v dva tabora morda več sto otrok, ki so bili razdeljeni v dva tabora; iz enega se je razlegalo vpitje za enega kandidata, iz drugega za drugega. Vmes pa so se pod svilo očes poslavlje odigravali prizori, ki morajo vsakega resnega opazovalca spraviti do vprašanja, kakšne vzgoje je deležna logaška deca. Treba bi bilo malo posvetiti v naše šolske učilnice!

Nauk za bodočnost

Včerašnje občinske volitve so nam poleg ostalega dale predvsem en nauk: ob takih primerih se moremo pred anarhijo zanesti samo na lastno moč. Če se namreč spomnimo na postopanje oblastnih organov ob slinih prilikah pod bivšimi režimi in če to njihovo nekdanje postopanje primerjamo z včerašnjim, potem moramo nujno priti do gornjega zaključka.

Resnici na ljubo pa moramo zabeležiti tudi dejstvo, da — kakor slišimo — vrše oblasti v tem oziru zaradi včerašnjih dogodkov že preiskavo.

Visok uradnik iz Belgrada kupuje vile:

Senzacija pohorskega letovišča

Policija bo ugotovila ali gre za pustolovščino ali resnico

Maribor, 20. sept.

Prijazno letovišče Sv. Lovrenca na Pohorju ima svojo senzacijo, ki je prinesla odmeve tudi v Maribor ter še danes o njej v vseh mariborskih krogih najživahneje razpravljajo. Prizadete so z njo nekatere znane osebe iz St. Lovrenca in iz Maribora, kaj pa je v resnici na stvari, bo pokazala preiskava, ki jo je mariborska policija uvedla.

Diskretna zadeva dame in visoke družbe

V sredo je prišel k najemniku Büttnerjevega penziona pri Sv. Lovrencu na Pohorju g. Andrejkovič nepoznan mlajši gospod zelo elegantne zunanosti ter se mu predstavil kot visok uradnik iz Belgrada. Zaupno mu je povedal, da ima delikatno misljo: rad bi nujno uredil zelo diskretno zadevo neke dame iz najvišje belgrajske družbe, ki je v blagoslovljenem stanju in želi, da o bodočem veselem dogodku, ki ga v kratkem pričakuje, ne pride ničesar na dan. Dama je že v Mariboru. Objektivalec se je pri g. Andrejkoviču natančno informiral, če bi mogel dobiti za damo stanovanje v penziju, če sta v bližini zdravnik in babica, obenem pa je dejal, da rabi dama cel apartman, ki mora biti zelo luksuzno opremljen s cvetjem in preprogami, postrežba pa mora biti najfinejša. Stroški so postranska stvar. Ko mu je g. Andrejkovič navedel ceno penziona, je dejal, da lahko mirno pristiavi še zraven 20—30 Din več, ker ne igra to nobene vloge. Gospod si je ogledal sobe, naročil, kakšne cvetlice morajo biti v vazah, kakšne perzijske preproge naj pridejo v sobe itd. Preproge in cvetje ima lastnik penziona sam, pač pa je takoj nato naročil v Mariboru razne fine delikatese in je brzojavno pozval sobarico, ki bo dami stregla. Ker je nekaj čul o tifusu, je zahteval, da se cela vila desinficira, in tudi to je lastnik izvršil.

Namesto belgrajske - dve mariborski dami

V penziju so v četrtek zamenjali visoko damo iz Belgrada, pa tudi uradnika ni bilo od nikoder. Najemnik penziona se je radi tega odpeljal v Maribor, kjer je poizvedoval po vseh hotelih o gospodu in dami, pa nikjer ni zvedel kaj pozitivnega. Le v nekem hotelu so mu dejali, da stanuje tam gospod tega imena, ki ga pa sedaj ni doma.

Fantovski tabor na Križni gori

Lož, 20. septembra.

Pri starodavni romarski cerkvi na Križni gori, ki se dviga nad Cerkljanskim jezerom in kanor so romali Notranjci in Krasevci že sto in sto let, se je zbralo včeraj in danes na stotine slovenskih fantov iz vsega predela slovenske zemlje, ki leži med gozdovi in holmi ob italijanski meji.

Ze snoci so številni kresovi raz notranjske hribe oznanjali, da bo danes fantovski praznik. Fantje so se na tabor pripravili, kakor je to že od nekdaj običaj v slovenskih krajih: cele gruča so prihajale snoci k spovedi, danes pa so pristopali k obhajilni mizi. Tako je bil verski del fantovskega tabora kar najdoslojnejše opravljen. Pri dopoldanski službi božji je imel na fante, ki so cerkev popolnoma napolnili, krasen cerkveni nagovor o veri in o službi narodu salezijanec Štefan Temlin.

Po službi božji so se fantje in moške zbrali pred cerkvijo ter obstopili govorniški oder, raz katerega je otvoril zborovanje šolski upravitelj iz Cerkliske Skubice Cene, podpredsednik fantovskega kroga iz znana žrtev bivšega režima. Z lepi nagovorom je pozdravil zborovalce, nakar je predlagal pozdravna pisma knezu-namestniku Pavlu, ministru notranjih zadev in voditelju slovenskega naroda dr. Antonu Korošcu, knezoškofu ljubljanskemu dr. Gregoriju Rožmanu ter banu dr. Marku Natlačenju. Vsako pozdravno pismo so fantje navdušeno sprejeli. Nato je povzel besedo znani delavec naših fantovskih organizacij France Pernišek iz Ljubljane.

V lepem govoru je Pernišek poudaril zgodovinski pomen slovenskih taborov, ki so bili že od nekdaj strah sovražnikov slovenske zemlje, slovenske krščanske kulture. Slovenski tabor je bil vedno urejena vojska mož in fantov, pripravljena na boj za življenje in smrt za svobodo slovenske zemlje in krščanske vere. Kakor je bilo nekdaj, tako je ostalo in mora ostati tudi odslej: slovenski tabornik naj bo čuvár naše zemlje!

Nato je Pernišek nazorno prikazal razmere malega slovenskega človeka. Dela in gara za be-rške denarje; ure in ure daleč hodijo naši kmečki ljudje v tovarne, premošeni, prehlajeni, prežebli se vračajo domov. Neprestano se pehaajo družinski očetje za kruh, da bi prehranili svoje družinice tako, kakor je dostojno za človeka. Tudi kmečki dom propada, ker so ga otroci po sili razmer morali zapustiti; gospodar nima denarja, da bi najel delavce.

Nato je govornik obrazložil, kako prihaja do takega stanja. Sprito razmer, ki so nastale, ni ni čuda, če imajo danes socialni nauki trnjevo pot. Tako smo že zaslepljeni, da starega nauka o krščanski ljubezni in pravičnosti ter ljubezni do bližnjega in o dostojanstvu dela ne razumemo več. To je tudi vzrok, da opominu sv. očetja in njegove socialne okrožnice med katoličani samimi ne najdemo zadosti razumevanja.

Opominjajoče je povzel moše in fante — bodoče gospodarje slovenskih domov k pravemu krščansko urejenemu življenju. Bodočnost naroda je v krepki in zdravi krščanski družini.

Govornika, ki je še obširno govoril o socialnih problemih, o brezdelnem in bobnem komunistu in o vseh važnih vprašanjih, ki se tičejo malega slovenskega človeka, so fantje večkrat prekinjali ter z vzklikanjem odobrvali njegovo izvajanje.

Zborovalci so nato pozdravili kot naslednjega govornika donatista Mirka Javornika, urednika iz Ljubljane. V temperamentnem govoru je Javornik opisal dosedanje in sedanje razmere, ki so v zvezi s slovenskim narodnostnim vprašanjem. Bil je našo lastno malodušnost, ki je dosegla višek pod fašističnimi režimi. Le štirje Slovenci so si upali tedaj izpričati svoje slovenstvo. Bili so internirani. In slovenska roka, ki je stoletja predstavljala je žulje za tuje močnike, ki se še prav posebno pod fašističnimi režimi ni smela ganiti, se takrat ni skrčila v pest in ni udarila. Tako je bilo in je — še sedaj. K nam prihajajo ljudje, ki se jim kljub temu, da je to slovenski kruh, ne zljubi, da bi se naučili našega jezika in spregovorili tako, kakor hoče slovenski narod, ki jih živi. Sami smo se osvobodili in sami si hočemo

Ko pa se je g. Andrejkovič vrnil domov, ga je čakalo tam novo presenečenje. Med njegovo odsotnostjo se je ustavil pred penzionom avtomobil, iz katerega je izstopil gospod v družbi dveh znanih mariborskih gospodičen. Naročil je najprej imenitno južno in potem še obed za celo družbo. Potem pa je dejal, da gre v Maribor podpisat pogodbo s tatarskim mojstrom g. Robnikom iz Sv. Lovrenca, ker namerava kupiti njegovo luksuzno vilo. Res sta se z g. Robnikom odpeljala v Maribor. Zglasila sta se najpoprej v pisarno gradbenega podjetja Šlajmer & Jelenc, kjer je uradnik naročil obsežne adaptacije pri vili, zgraditev vodovoda itd., potem pa se je z lastnikom podal na sodišče, da se tam kupna pogodba uredi. Ker pa sodišče popoldne ne uraduje, sta napravila začasno pogodbo kar v neki kavarni. Ker uradnik slučajno ni imel pri rokah denarja za šoferja, mu je g. Robnik posodil 300 Din.

Vsi čakali - zaman...

Med tem so v četrtek v Büttnerjevem penzionu vsi nestrpno pričakovali, kdaj se bo tujec povrnil. Najbolj nestrpni sta seveda bili gospodični iz Maribora, ki sta ostali na cedilu. Prenočili sta v penzionu, naslednjega jutra, v petek, pa je prišlo novo presenečenje. Iz Maribora je prispel gradbenik g. inž. Šlajmer ter vprašal v penzionu, če je uradnik, ki ga je naročil, že vstal. Tudi on je bil presenečen, ko so mu dejali, da uradnika sploh ni bilo nazaj. Ni preostalo drugega, kakor da so se gradbenik in gospodični vrnili z vlakom v Maribor.

Uradnika tudi v Mariboru ni

Danes zjutraj sta prispela v Maribor še gg. Andrejkovič in Robnik. V hotelu so jima povedali, da je gospod, ki ga iščeta, že včeraj odšel, sobe pa še ni plačal. Pustil je v sobi samo prazno aktovko. Ker ga v hotelu poznajo že od lanskega leta, mislilo, da bo prispel nazaj in poravnal račun. Tudi gospodični, ki sta prišli v četrtek z njim v Sv. Lovrenc, ga poznata ter sta zatrjevali, da ima v Belgradu več hiš, doma pa je pri njih kazal cel šop stotakov. Kljub temu se je zdelo vse skupaj g. Andrejkoviču sumljivo ter je napravil prijavo pri policiji. Ta bo sedaj poskušala dognati, kaj je na stvari: Ali je diskretna zadeva z belgrajsko damo resnična, ali pa so postali šentlovrenčani žrtve kake potegavščine. Vsekakor pa je ta zanimiva storija danes največja senzacija za pohorsko letovišče.

krojiti tudi svojo narodno politiko. Če kedaj, potem je sedaj skrajni čas, da bi vsaj enkrat v zgodovini postali v polnosti deležni tistih pravic, ki nam kot narodu gredo, da bi vsaj enkrat v zgodovini sami uživali to, kar pridelajo naši lastni žulji. Biti Slovenci se pravi — biti čuvár slovenskega kruha in slovenske zemlje, biti čuvár slovenskih pravic na zemlji, ki je posvečena v hrošč-lehni trpljenjem, vztrajnostjo in zvestobo. Nič več, ki iz te zemlje in iz teh ljudi izšel, ne sme biti drugačen, kakor to zahteva ljudstvo. Nič več, pa naj bo kdorkoli, ne more med Slovenci imeti mesta, če je svojemu narodu jemal pravico do življenja, političnega in gospodarskega, če se ne spreobrne k drugi veri, ki so jo narekovali oblastniki z onstran naših meja.

Biti Slovenec se pravi, znati pokazati tudi svojo pest, kadar je treba, kadar gre za našo staro pravdo. To so Slovenci znali in dokazali v turških bojih, ko so se bili za svojo zemljo in v kmečkih uporih, ko so se bili za svoj kruh in za svojo pravico. Takrat je vse slovensko ljudstvo družil en krik in eno geslo:

»Le vkup, le vkup uboga gmajnal«

Danes je slovenskih sovražnikov, kulturnih, političnih in predvsem socialnih toliko, kakor jih je bilo v najtežjih časih. Zato danes prav tako, če ne še bolj velja stari slovenski bojni klic: Le vkup, uboga slovenska gmajna, v boj za pravico do svobode v veri, v boj za kruh, v boj za vso dediščino od nekdaj, v boj za slovensko pravico. Govornika so poslušalci prekinjali s spontanim navdušenjem in priznanjem.

Govornikove besede so zapustile v stotinah slovenskih fantov mogočen vtis. Zastava, ki je vihrala na zvoniku, se postala simbol odhajajočih fantov in moči, ki so se podali na domove kot oju-načeni borci in čuvarji slovenskih pravic.

Koruzo so pekli

Ljubljana, 21. septembra.

Na Brdu pri Viču so se včeraj proti večeru zbrali otroci na nekem travniku okoli ognja. Razpoloženje je bilo sprva kaj veselo, saj so otroci na žerjavico vsak od svoje strani molili svoj koruzni storž in ga pekli. Med njimi je bil tudi 10 letni Jeraj Leopold z Brda 52. V očitno preveč veselem razpoloženju ga je nehoti udaril po nogi z motiko neki Bizjan Franc in mu prizadel 6 cm globoko rano. Ker je močno krvavel, so ga morali takoj odpraviti v bolnišnico.

Težek udarec z ročico

Ljubljana, 21. septembra.

Včeraj zvečer okoli 8 se je na Podutiku zbralo nekaj domačih fantov pred neko hišo. Med nje se je pomešal tudi neznanec nam neke od Dravelj, ki je, kakor se je izkazalo, imel namen, da poravnane neke stare fantovske račune kar z ročico od voza. Sprva sicer ni kazal, da je prišel na ta sestanek s kakšnimi takimi nameni, vendar pa je beseda dala besedo, njemu pa povod, da uresniči svoj načrt. Vendar pa je imel, lahko se reče, precej smole. Ko so fantje zapazili, da je neznanec od Dravelj pograbil ročico, da se nad svojim starim sovražnikom masuje »na fantovski način«, so vsi takoj opazili, da bi se v začetku mirno razpravljanje utegnulo končati preveč hudo. Zato so hitro priskočili napadenemu na pomoč. Draveljčana pa skušali zadržati in pomiriti. Tola je bil že tako razvnet, da je začel mahati kar na »lepo srečo. Pri tem pa se je zgodilo, da je zadel z ročico ravno svojega prijatelja Kušarja Alojzija iz Podutika tako močno, da so ga ljubljanski reševalci morali takoj prepeljati v bolnišnico. Ko je neznanec videl, da svoje namere ne bo mogel uresničiti in da je povrh tega še svojega prijatelja ranil, se je spustil v beg in je kolo, s katerim se je pripeljal na Podutik, pustil kar tam pred hišo. Policija je kolo zaplenila in ji ne bo preveč težko poiskati napadalca.

„Polovica kmečkih dolgov črtana“

je izjavil predsednik vlade v Kruševcu

Kruševac, 21. septembra. Včeraj popoldne se je vršilo na športnem igrišču »Car Lazar« veliko zborovanje Jugoslovanske Radikalne Zajednice, ki so mu prisostvovali tudi predsedniki vlade dr. Milan Stojadinović ter ministri Stošović, dr. Kožulj, Djura Janković in dr. Miha Krek. Na prostornem igrišču se je zbralo več tisoč ljudi. Zborovanje je otvoril senator Milan Simonović, ki je izrazil radost Kruševca in njegovih prebivalcev, da vidijo prvič v njegovi sredi predsednika vlade v družbi več ministrov. Nato je dal besedo predsedniku vlade, ki ga je množica ljudstva sprejela z vihar-nimi ovacijami. Več minut je trajalo navdušeno vzklikanje.

Predsednik vlade je obširno govoril o letošnji žetvi, o cenah pšenici in sploh o delovanju kraljevske vlade za gospodarsko povzdigo vasi in kmeta. Govoril je o kmečkih dolgovih, o katerih je dejal, da je gotova odločitev, po kateri bo dolžnikom odpisana polovica njihovih dolgov, drugo polovico pa bodo plačali v več letnih obrokih po nizkih obrestih. Odločitev o tem bo objavljena še ta teden.

Za tem je predsednik vlade govoril o pomenu bližnjih občinskih volitev. Podal je tudi statistične podatke o pripravljajočih se občinskih volitvah v moravski banovini. V tej banovini je skupno 759 občin. V vseh občinah je bilo skupno potrjenih 1847 kandidatnih list, od katerih odpade na JRZ 1307 list, na združeno opozicijo vsega 255 potrjenih list, na borbaše 119 na JNS 64, na bivši glavni odbor radikalne stranke 7 list, ostale liste pa so neopredeljene ali pa brez vsakega pomena. Zelo važno je pripomniti, je naglasil predsednik vlade, da v dveh tretjinah občin moravske banovine sploh ni liste proti jugoslovanski radikalni zajednici. To pomeni, da opozicija v dveh tretjinah občin te banovine sploh noče v borbo proti jugoslovanski radikalni zajednici. Zato se lahko reče, da nam je že danes v dveh tretjinah občin moravske banovine naša zmaga zagotovljena. Za tretjo tretjino se bomo borili še 27. septembra.

Govor ministrskega predsednika je bil večkrat prekinjen po vihar-nih ovacijah zborovalcev in tudi ob zaključku je bil sprejet z manifestacijami navdušenja, ki so trajale več minut.

Jutro v Španiji

Zelo ugledna pariška revija »La Revue de Paris« objavila v svoji zadnji številki kratek članek pod gornjim naslovom. Uredništvo revije izrecno poudarja, da jamči za resničnost članka in samo obžaluje, da ne more navesti imena avtorja, čigar družina še živi v Španiji. Tudi krajevne okoliščine so morale biti nekoliko spremenjene, ker bi sicer lahko izdale ime pisca. Člankar piše:

Ob pol desetih dopoldne sem prišel v park Casa di Campo, ki leži zapadno od Madrida, kakih 500 m od dvora. Nekaj miličnikov in sprehajalcev hiti na vse strani, kajti sonce žari letos z vso silo nad Španijo. Šel sem po drevoredu parka. Povsod sami miličniki in ženske, ki nosijo napoli miličniško obleko. Vsi stražijo jetnike, kajti od začetka revolucije je park postal »park jetnikov«. Prišel sem na večjo jaso, v središču katere je bil suh ribnik, v premeru dolg 20 m in obdan z žično oviro. Ribnik je ves betoniran. V tem ribniku je 250 jetnikov, ki so vsi večinoma ljudje iz srednjega meščanskega sloja. Opazil sem dekle, staro petnajst let, ki je bila oblečena v cunjasto zeleno obleko, ki je v krpah visela od nje. Privijala se je na vrat svoje matere. Blizu njiu je bil zakonski par kakih petdesetih let in žena je drgetaje visela v naročju svojega moža. Neki moški na kolenih je bil zatopljen v globoko molitev. Star je kakih petdeset let in obraz je ves razjeden. Blizu je skupina stokajetih deklet, ki so stare do 15 let in neka starka ima na kolenih glavo moža, ki ima kakih 52 let.

Ribnik je globok kaka dva metra in straži okoli njega kakih 15 miličnikov, mož in žensk. Vsi imajo puške na ramenih. Nekateri slone na betonski ograji okoli ribnika.

Toda jetniki v ribniku so nenadoma opazili nekaj strašnega med nizkim grmovjem tik nad ribnikom. Dve strojnici sta bili nenadoma pomaknjeni proti ograji ribnika in nenadoma se je za-

slušalo strašno vpitje iz ribnika. Bili so kriki groze, kriki bolečine, stokanje in nenadoma sta strojnici začeli regljati. Prvi je bil ustreljen mož, ki je klečal in molil. Ves preplašen sem odvrnil pogled od strašnega prizora. Regljanje strojnice je trajalo približno pet minut in vmes je bilo slišati strašne vzklike smrti. Večkrat sem slišal jetnike stokati v agoniji: »Pardone! Por l'amor de Dios!»

Ko sem znova pogledal proti ribniku, so bili vsi jetniki mrtvi ali ranjeni. Kri se je pretakala povsod. Dekle v zeleni obleki še ni bilo mrtvo in je stokalo v strašnih bolečinah. Miličniki in ženske so gledale to trpljenje popolnoma brezbržno.

Regljanje strojnice je ponehalo. Zaslišal sem vzklike miličnikov: »Camps... Camps...» Tako je privozil avto s cisterno v rumeni in rdeči barvi in se približal ribniku. Trije miličniki so zagrabili za cev iz kavčuka in začeli so s petrolejem oblivati mrtvece in ranjence v ribniku. Znova se je dvignil val bolečine in groze iz ribnika. Približal se je miličnik s snopom slame in jo zažgal in vrgel snop na oblite žrtve. Nisem mogel več gledati strašnega prizora in sem se umaknil za kakih 100 metrov. Plameni, strašen vonj je prodiral še do mene. Bil sem ves poten in kmalu bi se bil onesvestil, hitel sem proti mestu, ves pod vtisom dogodka, ki sem mu pravkar bil priča.

Potrdili so mi, da se tako pobijanje vrši vsak dan v tistem ribniku, edino število jetnikov je en dan večje, drugi dan pa manjše. Vse te jetnike nikdo ne sodi predhodno. Zaprl so jih čisto svojevoljno miličniki, češ, da so osumljeni. Med miličniki je mnogo kaznjencev, ki so jih sedaj komunisti izpustili iz zaporov in ki si laste pravico ubijati in vršiti hišne preiskave. Jetnike ubijajo takoj naslednji dan, ko jih miličniki aretirajo. Seveda jih poprej oropajo vsega, kar bi imeli pri sebi. Vlada ve za te strašne prizore, toda je brez moči, da bi preprečila te samovoljne hišne preiskave, aretacije in ta ubijanja. Vlada ne more držati v mejah svojih čet.

Tako justificirajo črnce

Ameriška omika našega stoletja

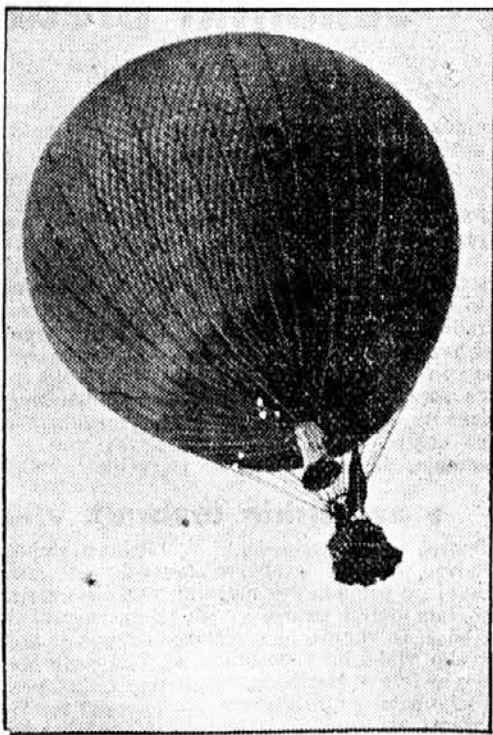
Vsi napori civilizacije niso mogli ublažiti neverjetne mrznje, ki jo goje širše mase belih od črncev. V Ameriki so ustanovljena posebna društva, ki delujejo samo na tem, da utrdijo med belimi naseljenci prepričanje, da so tudi črnci ljudje z istimi eksistenčnimi pravicami, kakor beli. Vsa ta prizadevanja pa so rodila doslej le malenkostne uspehe. Široke plasti belih žive še vedno v smrt-nem sovraštvu do črnih prebivalcev. O neverjetnem sadizmu, ki vlada v tem razmerju belih do črnih, dokazuje primer, do katerega je prišlo v velikem ameriškem mestu.

Nek črnc, star okrog 22 let, je bil osumljen, da je umoril 5 letno hčerko naseljenca. Prišel je

pred poroto. Dasi ni bilo prepričevalnih dokazov za črncevo krivdo, je porotno sodišče izreklo, da je črnc kriv. Predsednik senata je bila ženska, ki ima sama dva otroka. Ta ženska je bila prepričana, da stori črncu krivico, ako izreče nad njim smrtno sodo, katero bi po izreku porotnikov morala razglasiti. V sodnem kolegiju so se radi tega zelo dolgo posvetovali. Toda zakon je zakon in porotniki so svojo sodo izrekli. Predsednica senata ni preostajalo drugega, kakor slediti izreku porotnikov. — Izrekla je smrtno obsodbo proti svojemu prepričanju. Imela pa je še iskrico upanja, da bo črnc pomiloščen. Vseli osem dni, ki preostajajo od dneva razglasitve sodbe, do justifi-

Bivši angleški minister Lloyd George (drugi od leve) v Nemčiji. Slika nam ga kaže v razgovoru z obratovodji nemških tovarn avtomobilov.

Zmagoslavni balon »Belgica«, ki se je pred kratkim dvignil v Varšavi in priletel 1700 km dolgo progo.

cije, se je predsednica senata trudila, da bi rešila črncu življenje. Toda vsi napori so ostali zaman: pomiloščitve ni bile.

In tako je napočil dan justifikacije. Ze isti dan, ko je porota nehala zasedati in ko je bila izrečena smrtna obsodba, so sodbo objavili vsi listi in od ust do ust se je raznesla vest o zopetnem »maševanju« nad enim izmed članov črnega plemena. Masa je jedva pričakovala dneva justifikacije. Na dan justifikacije so množice že nakaj ur pred usmrtništvo zasedle vse prostore okrog kaznilnice. Na obzidju so se gnetli moški in ženske, staro in mlado. Ko so privleli črncu na morišče, so varnostni organi jedva preprečili, da množica ni urla proti električnemu stolu in iztrgala črncu, da bi ga linčala. Ko so posadili črncu na električni stol je sodobna Amerika manifestirala svojo kulturo: vse naokrog so zadonele gramofonske plošče, odprli so radio- aparate, ki so jih prinesli s seboj, da so »počastili« justifikacijo ubogega črnca. Usmrtništvo 22 letnega fanta, za katerega krivdo ni bilo nobenih pravih dokazov in katerega je obsodila na smrt mrznja belih porotnikov, so omikanci našega stoletja praznovali kakor narodni praznik!

V bližini morišča pa se je medtem odigravala druga tragedija: ko so posadili na električni stolec mladega in morda nedolžnega črnca, je omahnil ob svojem avtomobilu predsednica senata. — Se le krič njene hčerke, ki je sedela v avtomobilu, je opozoril navzoče sodnijsko osebje na nezvestno predsednico. Takoj so jo morali prepeljati v bolnišnico, kjer se je morala dalje časa zdraviti radi hudega živčnega zrušenja, ki ga je pretrpela na morišču. Ze med zdravljenjem v bolnišnici je podala ostavko na položaj predsednice ameriškega porotnega sodišča...

Zlata nevarnost

Svetovni tisk zopet veliko piše o poljskem izumitelju inž. Z. Dunikovskem, ki je predlomi doživel polom s svojimi žarki za izdajo pridobivanje zlatu iz sicer na zlatu revne rude. Takrat ni bil v stanju dokazati resničnost izuma, bil je na tožbo upnikov obsojen v Parizu in potem brezuspešno poskušal doseči podporo pri ital. vladi. Zdaj se mu je posrečilo ustanoviti v Londonu veliko franc.-angl. družbo za industrijsko izkoriščanje svojega odkritja. S svojimi žarki pridela baje do 70 gr. brezprimesnega zlata iz ene tone one afriške rudnine, ki sicer vsebuje samo do 7 g zlata. Slednji odstotek je preneznaten, da bi zadostoval za dobičkanosno izkoriščanje. Dunikovski ga je podesetoril in na ta način vselja nova industrija. Na zahtevo britske vlade je moralo omejiti podjetje vsakoletni pridelek na 5 odst. splošne svetovne zlato produkcije. Na ta način se prepreči mednarodna katastrofa, ki bi jo pomenila zlata povodenj. Tudi delničarji ne bodo prejeli svoje dividende v denarju, temveč v obliki zlatih kep in po dnevnem kurzu. S tem bo preprečeno njih ev. delovanje za znižanje mednarodnih cen zlata.

Če bi žene vladale...

Udeležence v Londonu pravkar zaključenega Mednar. kongresa žen s strokovno izobrazbo, so morale podati pismene odgovore na vprašanje: »Kaj bi v hotele, če bi vladale žene na svetu?« Največ zanimanja je srečal odgovor ministra dela Zed. držav, mrs. Perkinsove, ki je izjavila: — Površni opazovalci se mogoče, če mislijo, da vladamo me, ženske, v Ameriki. Naši moški so res jako prijazni napram nam, a to ne spremeni dejanskega stanja. Delavne ženske v Zed. državah manj zaslužijo kakor moški in nimajo nobenega vpliva na vlado, čeprav sem jaz zdaj minister za javna dela. Če bi vladale me, ženske, bi se pred vsem pobrigale za dojenčke, malere, zdravstvo in bi zajele bolezni pri otrocih. Dosegli bi boljše življenjske pogoje za mlado pokolenje. Predsednica Mednar. strok. ženske zveze, mrs. Philipps, je izjavila, da podpiše sleherno besedo gorenje izjave. Dodala je samo, da bi dosegla ženska vlada pred vsem mednarodni sporazum, ki bi za vselej odstranil vojno nevarnost.

Prostost ali smrt

Znan ameriški bakteriolog Carper je po 25-letnem delu izumil cepivo zoper jetiko, ki se je silajno obneslo pri živalih. Zdaj mora znanstvenik določiti tudi za človeka primerno količino zdravila, a tozadevni poskusi so smrtonosni. Carper se je obrnil na kazensko oblast, ki mu je dovolila skleniti pogodbo z zločincem obsojenim na doživljenjsko ječo. Slednji bo pomiloščen, če ne bo umrl kot žrtev znanosti. Na znanstvenikovo ponudbo se je zglasilo do 300 jetnikov. Domentil se je s Charlesom Erichsonom, ki je zaprt od leta 1916 in izredno zdrav, dasi je 60 let star. Erichson je že zapustil ječo. Poprej je podpisal izjavo, da je prostovoljno pristal na Carperjeve poskuse.

Ženska ječa

Avstralska vlada je zgradila v Long Bayu blizu Sidnega novo ječo za ženske, kjer bodo imele obsojenke namesto celice vrtno hišico. Učili se bodo šivanja, kuhanja, vrtnarstva in polagale strokovno izpise.

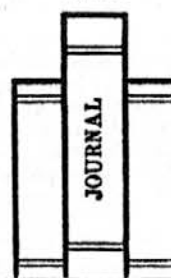
18 dni v plinski maski

Mosk. »Izvestija« od 21. avgusta poročajo o sov. tekmi za vztrajnost v plinski maski. Največ odpornosti je izkazal vojak obmejne straže niaske že 18 dni, z njo spi, stoji in straži in se vadi. Po pravilih tekmovalca sme odložit masko samo za 10 minut trikrat dnevno, da bi se umil in použil kosilo.

Dobrosrčna gospa: »Revček, ali ne morete dobiti prav nobene službe?«

Brezposelnici: »O pač, pretekli teden sem dobil službo za ženo in hčerko, toda nobena je ni hotela sprejeti.«

SALDA-KONTE
STRACE - JOURNALE
SOLSKJE ZVEZKE - MAPE
ODJEMALNE KNJIZICE
RISALNE BLOKE
ITD.

NUDI PO IZREDNO UGODNIH CENAH
KNJIGOVEZNICA
JUGOSLOVANSKE TISKARNE
PREJ
K. T. D.
V LJUBLJANI
KOPITARJEVA ULICA 6
IL NADSTROPJE

Zeleni pekel

55

Celo danes bi jih bilo v veliki večini še mogoče pridobiti nazaj za tako življenje, čeprav svetilka vere le še motno brli na svetilniku. Če bi bila tu na vzhodu Južne Amerike spet na delu močna jezuitska bojna sila, kakor so to frančiškani na zahodu, bi svetli plamen iz tistih stoletij znova zaplapolal in dežela Chiquitancev bi imela zopet mir.

Približno šestdeset let je ležalo med tistim časom, ko so izgnali od tu jezuite in med zlomom španskega gospodstva v tej pokrajini. Docela nemogoče je misliti si, da bi bili v tem kratkem času izginili dokumenti in zemljevidi, ki se nanašajo na tako veliko skrito bogastvo. Prepričan sem, da so vsa iskanja teh zakladov brezuspešna in da so prišli v človekove roke gotovo že pred kakimi sto leti.

Naj bo že o tem kakor hoče, vendar sem v San Joseu naletel na možakarja, ki je tej moji trditvi ostro ugovarjal.

»Nekje čisto blizu tukaj,« je dejal in oči so mu lakomno svetile, »so jezuiti zakopali svoje zaklade. Španska vlada jih je izgnala tako nepričakovano, da niso niti utegnili, da bi stikali daleč okrog za skrivališči.«

V tem se je mož, kakor vem, motil, zakaj španski guverner v Santa Cruzu ni mogel nadškofu skrivati tajnosti o izgonu. Toda, ker sem pil možakarjevo žganje, mu nisem hotel ugovarjati.

»Iskati zaklade, je nevarna zadeva,« je nadaljeval. »Pri prvem znamenju, da človek namerava kaj takega, se Indijanci vzdignejo in iskalce zakladov pobijejo.«

To se je zatrdno nanašalo na resnično dejstvo, da Indijanci iz rodu Quechua delajo neprilike raziskovalcem, ki iščejo zaklade inkovskih vladarjev.

»Če bi le mogel zaslediti kje vodo,« mi je razlagal ta lakomni prijatelj, »bi že kmalu kaj dosegel.«

Urrio je porabil priliko in pomežiknil.

»Tu je pravi mož za vas,« je dejal. »Njegova čudežna palica naredi najbolj neverjetne stvari.«

»Ali z njo lahko zasledite kovine?«

To vprašanje je prišlo, kakor da bi ga bil izstrelil iz revolverja.

Odgovoril sem mu, da tega še nisem poskusil.

»Vlada bi vam bila silno hvaležna, če bi naši stolnici pripomogli do njenih starih zakladov.«

Le s težavo je skrival svoje prave občutke in napeto pričakoval mojega odgovora. Konica njegovega jezika je gledala izmed njegovih ustnic in se skrivaj premikala naprej in nazaj. V njegovih očeh je prežal izraz, ki ni nudi nič razveseljivega pogleda, če se je človek izmislil, da gre tu vendar za svete predmete.

Slučajno sem tisto jutro hodil okrog s svojo vejico za iskanje vode, da bi ugotovil, kod se vlečejo podzemne vodne žile. Čez nekaj

časa sem vstal in raziskoval zračno stavbo, katero nosijo leseni stebri in ki jo polni preteklo življenje. Vrsta okroglih, pobeljenih stebrov omejuje na obeh straneh osrednjo ladjo. Na vznožju vsakega stebra so majhni, surovo klesani breztelesni kerubi, ki širijo svoje peruti nad resnimi postarnimi obrazi. Čas je povzročil, da sta rdeča in sinja barva zbledeli. Kerubi so izklesani iz lesa quebracko. Žuželke in mrčes, ki ga je po tej deželi polno, je izvrtal v njihovih hrbtih okrogle luknje, toda obrazi so še dobro ohranjeni.

Blizu velikega oltarja sedi na levi strani sv. Peter, star mož z lepo črno brado in nežnega obraza. Z njegovega togega zapetja visi sveženj velikih lesenih ključev. Obleden je v skratno rdečo in belo svilo. Dolga srajca mu pada brez gub prav do vezi na nogah in na glavi nosi bombaževinasto čepico, ki je podobna tistim, katere nosijo kuharji po kuhinjah.

Dve čudni krilati postavi, ki sta očitno domačinsko delo, gledata druga čez drugo na ograji stranskega kora. Kipa sta različnega spola in utelešata na zanimiv način pripovedko o amazonskem veletoku. Moški nosi dokolenke in plašč podoben fraku ter drži v roki srebrno ribo. Njegova tovarišica je divja bojovita ženščina s krvoločnim izrazom na licu in vihti nad njim meč.

V zakristiji stoji kipi in podobe, na koleših, podobne so orjaškim, otroškim igračem. Te podobe so ob praznikih vozili po mestnih cestah.

Velika surovo naslikana podoba o begu v Egipt, kaže nebeško Devico, sedečo na lesenem oslu, ob njegovi strani pa stoji vdano in pobožno sv. Jožef. Po kotih koprne drugi svetniki nižje vrste.

Nenadno sem postal pozoren na to, da v katedrali ni nobenega srebrnega posodja in nakitja. Indijanci imajo o tej stvari neko pripovedko, ki je zelo surova in krivična do jezuitskih patrov in jim dela krivico. Jezusova družba je bila izvežbana in strogo disciplinirana vojska odličnih mož. Novinec, ki je stopil v red, je moral prebiti sedemletno učno dobo.

Ko so svete očete poklicali iz Južne Amerike, so ti cerkvene zaklade nedvomno skrili, toda kljub temu so za nje ostali odgovorni svojim predstojnikom in so morali tem izročiti zemljevid vseh skrivališč, kadar so spravili cerkvene dragocenosti. Patri niso bili neumni človekoljubi, da bi cerkveno imetje dali v roke komurkoli. Misel na to, da bi njihove posvečene posode lahko prišle v roke španskim kraljevim roparjem, jih je polnila z žarečim strahom, ki ni bil daleč od fanatizma.

Če bi temu gospodu dal majhen nauk, mu to zatrdno prav ne bi škodilo.

»Ob devetih vzhode nočjo mesec,« sem dejal, »če me hočete spremljati, vam bom nekaj pokazal.«

Lakomnega izraza, katerega je kazal njegov obraz pri slovesu, ni bilo mogoče napačno razumeti.